

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

Fontes Luppiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

FONTES LUPPIÆ. MEMORIÆ. SACRUM

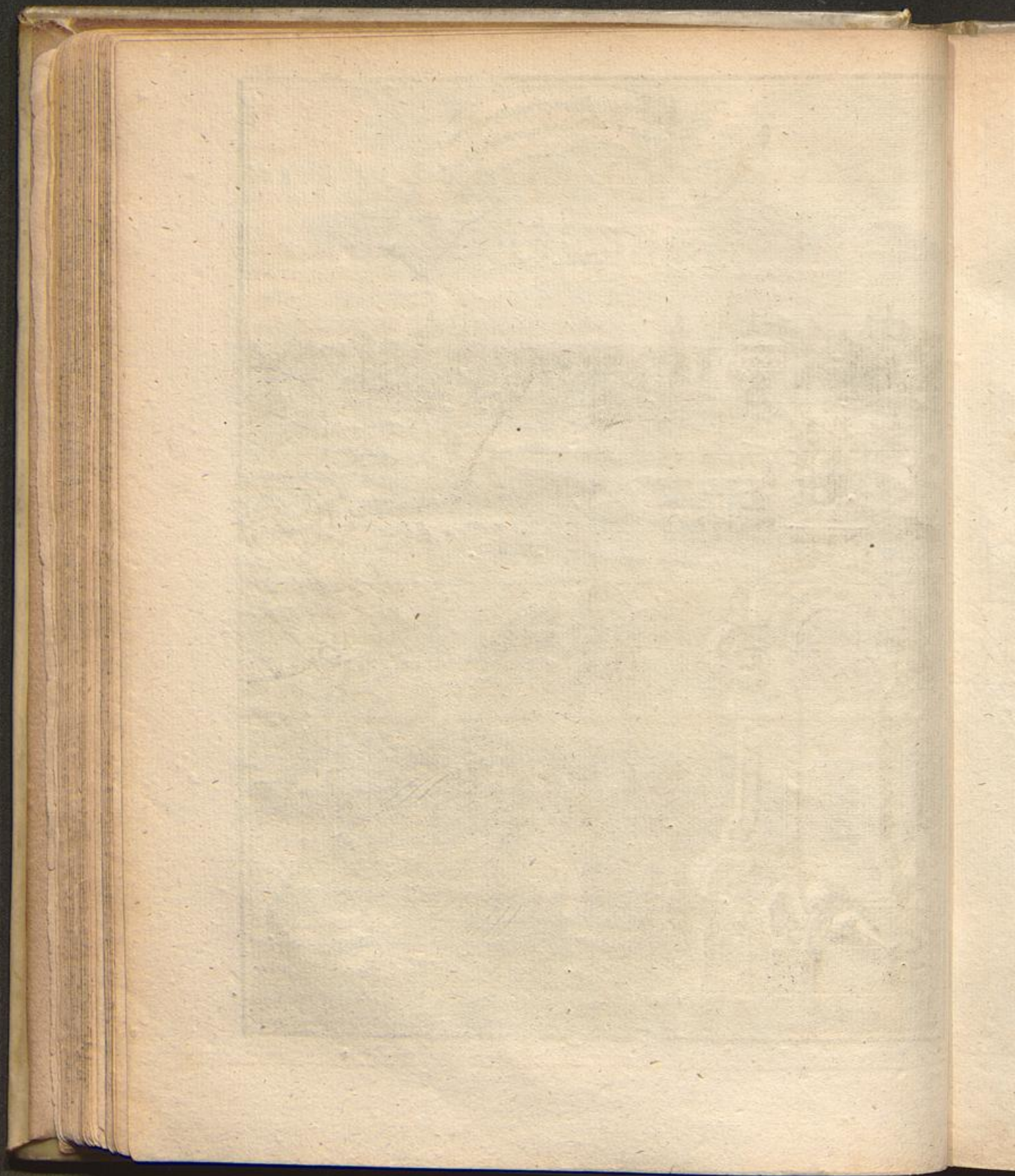
LUPPIA. ROMANIS. ANNALIBUS. INCLYTUS. AMNIS
 NEC. MINUS. IN. FRANCA. NOBILIS. HISTORIA
 HIC. ORITUR. NOMENQUE. DEDIT FAMAMQUE. NERONUM
 QUO. SITA. MAJORIS. CASTRA. FUERE. LOCO
 ET. QUEM. CONCILIO. PRO. RELIGIONE. VOCATO
 SAXONIÆ. CAROLUM. TER. CELEBRASSE. FERUNT
 DEVENERARE. SACRUM. FLUVII. CAPUT. HOSPES. ET. OLIM
 CELATIS. NILI. PRÆFER. ORIGINIBUS
 QUI. LICET. INNUMERIS. TUMIDUS. PETAT. AMNIBUS. ÆQUOR.
 FONTE. TAMEN. MAJUS. LUPPIA. NOMEN. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
 STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
 PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
 NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
 MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
 RO. DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. LUPPIÆ. FLUMINIS. IN. DITIONE
 PADERBORNENSI. SURGENTIS. ROMANI
 EXERCITUS. HIBERNIS. ET. CAROLI
 M. CONCILII. CELEBRATOS
 M. H. P

NO.

N O T Æ.

Fontes & fluvii plures trecentis dioecesi Paderbornensem irrigant, nec pauci ex his in eadem nascuntur. Præcipui & plerique in historiâ tum Romanâ, tum Francicâ & Saxonicâ nominati. *Alma*, *Aliso* olim, *Ambra*, *Amisus*, *Bevera*, *Dalca*, *Effata*, *Hedera*, *Luppia*, *Luttera*, *Padera*, *Netha*, *Warna* & *Visurgû*.

1. LUPPIA] Ita apud Tacitum, & rectius seu magis genuinè; quia in Germanico vocabulo litera *p* geminatur: apud Melam *Lupia*; Dionem & Strabonem *Λυπία*; in Annalibus Francicis *Lippa* & *Lippia* scriptum legitur. Hanc posteriorem dialectum vulgatus scribendi loquendique usus retinuit. In Velleii exemplaribus, in quibus ad caput *Julia* fluminis legitur, vel mendum in *Julia* pro *Lupia*, vel quasi in honorem *C. Julii Octaviani flumen sic noviter appellatum*. Lips. in Vell. num. 194. Bœclerus in eund. Cluverius lib. 3. Germ. antiq. cap. 49. Verum uti breve Augusti ad *Luppian* imperium fuit mox Rheno terminatum, ita quoque memoria nominis in illo flumine non diu perduravit. Nimis levis & falsâ Vadiani doctissimi cæteroqui viri, qui *Luppian* fluvium esse putat, quem hodie *Neccarum* vocant, & Irenici ac Spideli in not. in Bartolinum l. 12. Austr. *Lanum* esse suspicantium conjectura, ita ut refutatione non indigeat. Diversus enim ab utroque fluvius, à capite usque ad ostium nomen *Lupia* gerit, cui soli, quæ in Romanâ, Francicâ & Saxonicâ historiâ memorantur: atque inter cætera, quod *per Bructeros minores* fluat, Strabo l. 7. quod ab *ultimis Bructerorum, à saltu Teutoburgiensi* & *Amisâ* haud procul absuerit, Tacitus; quod *ad caput Tiberius hiberna locaverit*, Velleius; *ad confluentes cum Alisone castellum Drusus posuerit*, Dio; accommodari queunt. Quomodo igitur aut *Neccarus* aut *Lanus* potuit esse *Lupia*? non illi *Lupia* oppido juxta Ptolemæum in mediis Germaniæ finibus sito, & in tribus clarissimis locis ab eo numerato; non *Lippenheimio* in Annalibus Francicis celebri; non *Lipstadio* tribus Paderbornâ milliaribus remoto, quod *Luppian* anti-

quum Ptolemæi oppidum Cluver. esse contendit; non familiae nobilium Dominorum & Comitum; non saltui, non toti Lippiensi Comitatu nomen dederunt.

2. ROMANIS ANNALIBUS INCLYTUS AMNIS.] Velleii, qui primus inter Latinos amnis meminit lib. 2. Taciti l. 2. Ann. & 5. hist. Dionis lib. 54. Multa enim & præclara ad hunc fluvium Drusus, Tiberius, Germanicus egerunt.

3. NEC MINUS IN FRANCA NOBILIS HISTORIA.] Primaëjus, quod sciam, mentio occurrit apud Fredegarium Scholast. cap. cix. quando (an. 737.) *Carolus Martellus commoto exercitu Francorum, in loco, ubi Lippia fluvius Rhenum ingreditur, sagaci intentione transmeavit, maximâ ex parte regionem illam dirissimam stravit, gentemque Saxonum sævissimam ex parte tributariam esse præcepit.* Sæpius deinde expeditionibus Saxonis implicitus ad *Luppiam* Carolus M. venit, castra posuit, memoriâ & monumento digna multa gessit. Hinc in Francica historia, in vita Caroli M. apud Pithæum, Annalib. Franc. apud eundem & Reuberum, Poëtâ Anonymo, Adelmo Benedictino, Reginone, Urspergenfi, alibi que nobilis & clarus Luppia.

4. HIC ORITUR.] Non in montibus Hassicis, ut Althamerus in Tacit. de morib. Germ. sed sub castro *Lippringâ* uno milliari à *Paderborna* in ultimis Bruëteris, & postquam supra *Neuhusum Paderam*, *Alisonem* infra alveo accepit, & multa insignia castra, & oppida alluit; juxtâ *Vesaliam* in Rhenum evolvitur. Falluntur ergo, qui in eandem cum *Amisîa* & *Visurgi* partem ferri, & Oceanum subire existimarunt. Hos sequi videtur Bartolinus l. 4. Austr. ut Spidelius notavit.

*Nunc verò Oceani populos, atque extrema mundi
Regna sequar.*

Hic fluit & Lupia turgescens sanguineripa.

Errori huic immani & manifesto ansam præbuit Strabo lib. 7. *In eandem cum Amisîa partem feruntur Visurgis & Lupia amnis, qui per Bruëteros minores fluit, distans à Rheno 100. stadiis, sive millibus passuum LXXXV.* Melius Luppia ostium agnovit Mela, lib. 3. cap. 3. *Amnium in alias gentes exeuntium Danubius & Rhodanus, in Rhenum Mænus & Lupia.* Excusat tamen SraBonem Junius, quasi

σι ἐπὶ ταῦτα (videlicet ἔθνη, quod præcessit) id est, ad has nationes decurrere Luppiam tradiderit. Isac. Pont. lib. 1. Orig. Franc. cap. 9.

5. NOMEN QUE DEDIT.] *Lipspringæ* arci, sub quâ *Luppia* fontes conspiciuntur, oppidoque, diu post conditam arcem, in oppidum evecto: nam sub initium sæculi decimi quinti incolæ libertate primum donati vel manumissi. sic quoque in eadem hac dioecesi vicus quidam *Upsprunck* vocatur. Arx porro & oppidum *Lipspring* ad collegium Cathedrale Ecclesiæ Paderborn. spectant, & incolumitatem suam debent Casparo Philippo de Ketteler Decano, Joanni Wilhelmo Cantori, & Joanni Henrico Baronibus de *Sinbig*/ Canonicis Paderbornensibus; qui arci ruinam anno MDCXLVI. cum Vrangelijs subjecto pulvere nitrato eam funditus evertere decrevisset, unice sunt deprecati.

6. NERONUM QUO SITA MAJORIS.] Horatius lib. 4. od. 14.

*Major Neronum mox grave prælium
Commisit, immanesque Rhetos
Auspiciis repulit secundis.*

Uterque Neronum diversis partibus Rhetos Vindelicosque adgressi. Velleius lib. 2. c. 95. Cui ergò Venusina periphrasis convenit? Tiberio, cui operis adjutor datus fuerat Drusus frater, quem intra *Cæsaris penates enixa erat Livia*. Vell. l. c. ideoque natu minor. Claudius Drusi filius apud Senecam in consolat. ad Polybium. *Cæsar (Tiberius) patruus meus Drusum Germanicum patrem meum, minorem natu, quàm ipse erat, fratrem intima Germania recludentem, & gentes ferocissimas Romano subjicientem imperio, in complexu & osculis suis amisit.*

7. CASTRA FUERE LOCO.] *Hiberna*, Vell. lib. 2. c. 105. *Pietas sua Cæsarem penè obstructis hieme Alpibus, in urbem traxit: ad tutelam imperii eum veris initio reduxit in Germaniam; in cujus medijs sinibus ad caput Juliae (Lupia) fluminis, hiberna digrediens princeps locaverat.* Just. Lipsius in not. ad Velleii lib. 2. n. 194.

8. ET QUEM CONCILIO.] Anno 776. vita Caroli M. apud Pithæum, Astronomus, Adelmus Benedictinus, Poëta Anonym. Regin. lib. 2. Chron. Annal. Canisiani.

Ad fontem Lippia veniens, scribit Astronomus, immensam illius perfidiam

perfidii populi multitudinem velut devotam & supplicem, ac quasi erroris sui veniam poscentem invenit. Cui cum & misericorditer ignovisset, & eos, qui se Christianos fieri velle affirmabant, baptizari fecisset, datis & acceptis pro fide servanda fraudulentis eorum promissionibus, obsidibus quoque, quos imperaverat, receptis, Eresburgo, quod dirutum erat, restaurato, alioque castello super Lippiam exstructo, & in utroque non modico presidio relicto, ipse in Galliam reversus in villa Haristallo hiemavit. Terruerat enim Saxones Carolus, velut ingens tempestas omnia prosterbens. Regin. l. c. Vita Caroli. Et perterriti Saxones omnes ad locum, ubi Lippia consurgit, venerunt ex omni parte, & Domino regi Carolo per Vadium manibus suis reddiderunt patriam, & sponderunt se esse Christianos, & iterum subditi sunt ditioni Domini regis Caroli. Cum An 780. ad fontem Luppiae venisset, castra metatus alteram synodum ibidem celebravit. Astron. in Annal. Cum magno exercitu in Saxoniam profectus est, transiensque per arcem Eresburgum ad fontem Lippiae venit, ubi castra metatus per aliquot dies moratus est. Regino.

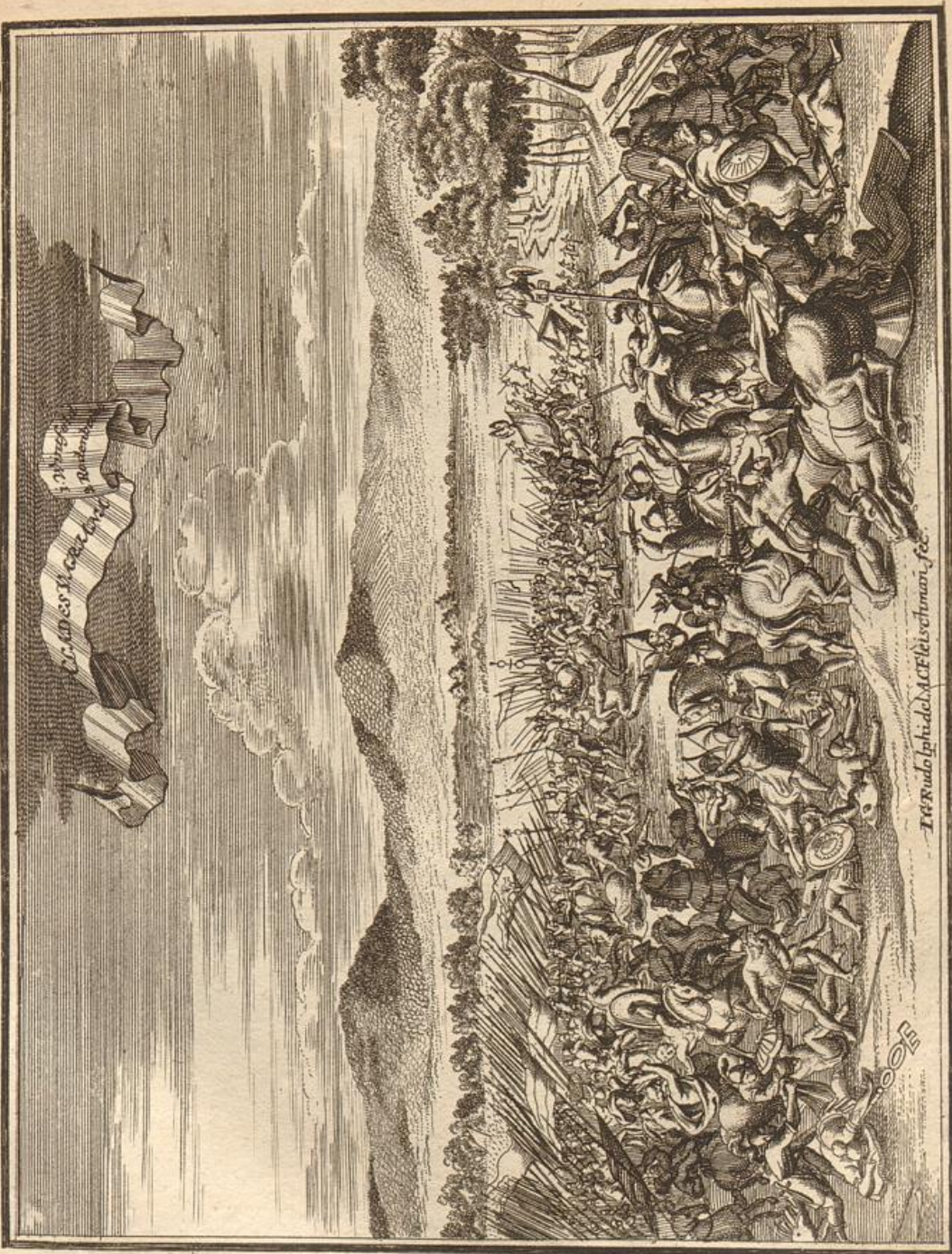
Vita Caroli apud Pithæum: Iterum iter peregit ad disponendam Saxoniam, & pervenit ad Eresburgum, & inde ad locum, ubi Lippia consurgit, ibique synodum tenuit; in qua Carolus M. licet multis annis agitatam, inter Assuerum Abbatem Prumiensem, & Weomadum Archiep. Trevirensis, de cella S. Goaris ad Rhenum, secundum Abbatem decidit, & monasterio Prumiensi cellam donavit. Browerus l. 7. Annal. Trevirensis.

Tertium & maximum seu generale concilium in An. 782. incidit. Astron. Aestatis initio, cum propter pabuli copiam duci poterat, in Saxoniam eundem, & ibi, ut in Francia quotannis solebat, generalem conventum habendum censuit. Traiectoque apud Coloniam Rheno, cum omni Francorum exercitu ad fontem Lippiae venit, & castris ibi positis per dies non paucos ibidem moratus est. Regin. lib. 2. An. dominicar. 782. Carolus Coloniam veniens Rhenum transit, & synodum tenuit, ubi Lippia consurgit. Annal. Canisii.

In hoc conventu legati, quos Godefridus Nortmannorum rex & Avarorum principes Cakanus & Jugurtus miserat, auditi. Vita Caroli M. Astron. in Annal, Annales incerti auct. apud Pith. Regino, Ur.

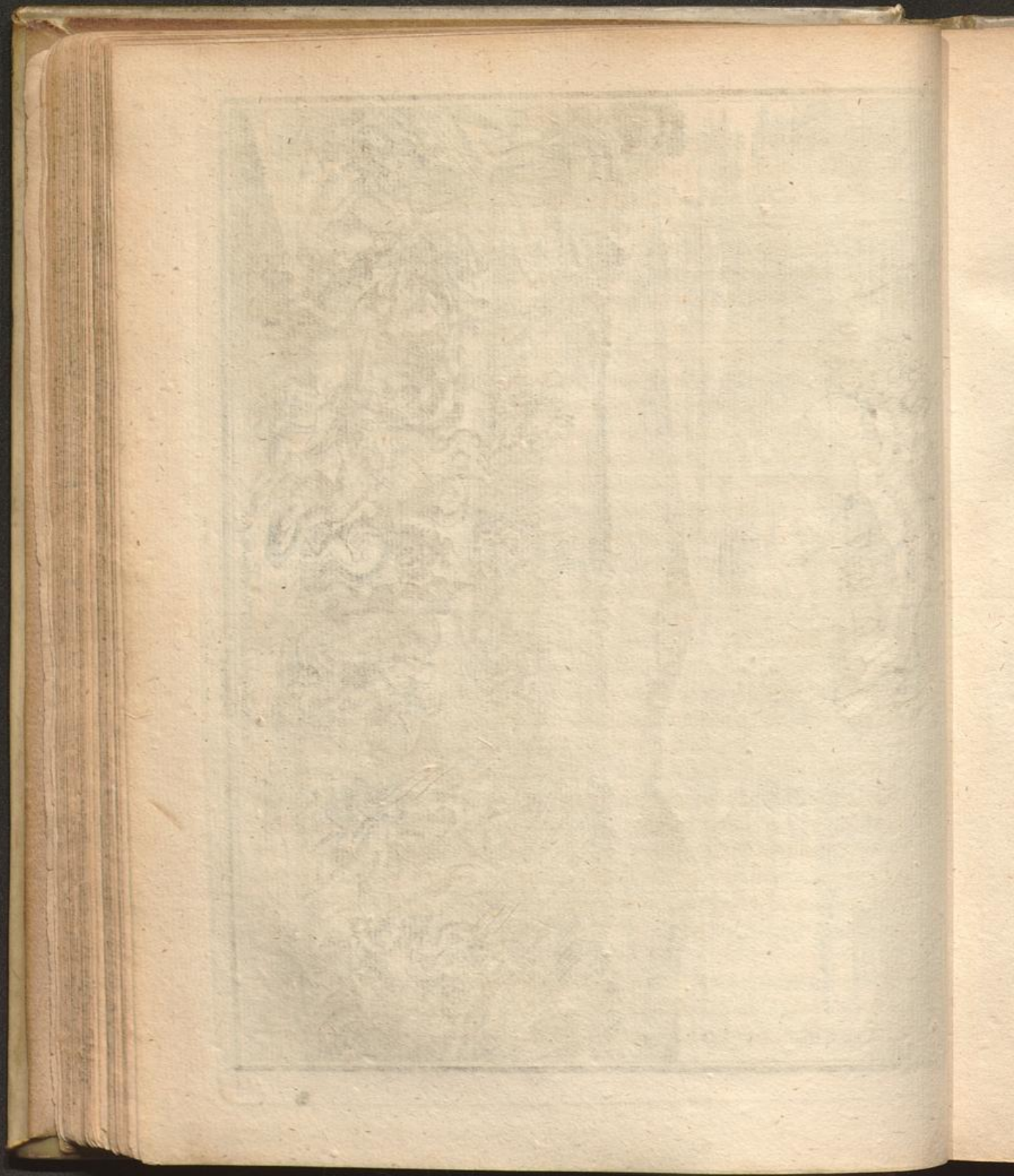

asi
ter
ari
ro-
er-
ex-
am
Ca-
Ca-
it,
ni-
ad
ele-
fe-
it,
am
dia
an-
am
ab-
s l,
dit.
in
em
no,
ibi
m.
um
&
Ca-
no,
lr.

Quod est in terra
et in mari

J. G. Schmitt del.

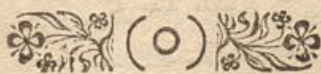
Ursperg. ll. cc. Absuit autem Widichindus. Astron. Ursperg. Regi no. Annales incerti auctoris apud Pithæum. An. 782. *Carolus habuit conflatum in loco, ubi Lippia oritur, cum omnibus primatibus Saxonum, excepto Widikindorebelle, & iis, qui cum eo erant.*

9. DEVENERARE SACRUM FLUVII CAPUT.] Sacri olim fontes habiti, & floribus, aris, sacrificiis culti. Virg. lib. 7. Æneid. Horat. l. 1. od. 1. l. 3. od. 13. Mart. l. 4. c. 57. Seneca epist. 41. *Magnorum fluminum capita veneramur: subita ex abdito vasti amnis eruptio aras habet.* Latè hæc superstitio patuit, nam ad Saxones quoque & Prussios pervasit. Adamus Brem. *Frondosæ arboribus fontibusque venerationem exhibebant.* De Prussis Helmoldus l. I. cap. I. circa An. 1168. *Usque hodie profectò inter illos, cum cetera omnia communia cum nostris, solus prohibetur accessus lucorum & fontium, quos autumant pollui Christianorum accessu.* Alium atque alia ex causa honorem Luppia caput meretur, nempe ob memoriam sacri lavacri, quo ad fontes ejus, haustis inde aquis, ingenti numero Saxones abluti. Astron. Annal. Poëta Anonym. l. c.

10. ET ALTE CELATIS NILI PRÆFER ORIGINIBUS.] Tibullus l. 1. eleg. 8. Horat. l. 4. od. 14. *Te fontium qui celat origines Nilus.* Lucan. l. 10. Plinius l. 5. c. 9. *Nilus incertis ortus fontibus.* Hinc apud Æthiopas aqua è tenebris profluens appellatur. Licet ergò Nilus.

11. INNUMERIS TUMIDUS PETAT AMNIBUS ÆQUOR,] per ostia plura, ex quibus septem potiora Plin. l. c. enumerat.

12. FONTE TAMEN MAJUS,] illustrius religione & armis, castris & conciliis, & tam Romanæ quàm Francicæ historiæ monumentis celebratum nomen habet Luppia: nam Nili è contrario fons aut omnino absconditus, aut saltem obscurus & incertus, nec ulla memorabili re insignis & cognitus. Plin. l. c. *Nilus incertis it fontibus, & per deserta & ardentia, & immenso longitudinis spacio ambulans, famâque tantum inermi quæ sita cognitus, sine bellis, quæ ceteras omnes terras invenerit.*

C

CLA-